

Gadgeti i widgeti: pametne spravice i male aplikacije

Riječ *gadget* prvi se put pojavila u knjizi Roberta Browna *Spun yarn and spindrift: a sailor boy's log of a voyage out and home in a China tea-clipper* iz 1886. godine. Brown u svojoj knjizi ne objašnjava podrijetlo i značenje te riječi.

Postoji i prihvaćenija tvrdnja prema kojoj spomenuta riječ potječe iz doba kad je u New York stigao Kip slobode koji je 28. listopada 1886. godine Francuska darovala SAD-u u povodu stote godišnjice potpisivanja Američke deklaracije o neovisnosti. Kip slobode izrađivan je punih devet godina u radionici *Gaget, Gauthier & Co.*, čiji su vlasnici bili Francuzi Gaget i Gauthier. Budući da su njih dvojica uvidjeli popularnost Kipa slobode, odlučili su je iskoristiti, pa su prionuli na posao i napravili veliku količinu minijaturnih kipova te ih počeli prodavati. Kupce minijaturnih kipova privukla je pločica na njihovu dnu s imenom proizvođača *Gaget*, po čemu je i nazvan kipić. Imenu je dodano *d* radi lakšega izgovora, pa je tako nastala riječ *gadget*.

Gadgeti nisu izum 21. stoljeća. Oni postoje više od stotinu godina. Riječ *gadget* bila je popularna među inženjerima i znanstvenicima koji su je dugo rabili za imenovanje različitih mehaničkih projekata i naprava čija se namjena nije mogla odmah razjasniti. Čak se i prva atomska bomba proizvedena u SAD-u smatrala *gadgetom*. Pojavom računala i sve češćom primjenom tehnologija riječ *gadget* poprima današnje značenje. Tako se *gadgetima* smatraju pametni telefoni, MP3 svirači, digitalni fotoaparati, prijenosna računala, igraće konzole, ali i čitav niz malih uređaja koji obavljaju jednostavnu zadaću, djeluju korisno, ali su često suvišni ili nepotrebni (primjerice, električne svijeće proglašene su najnekorisnijim *gadgetom* svih vremena). U posljednje su vrijeme sve popularniji nosivi *gadgeti* (engl. *wearables*), npr. pametni sat koji osim pokazivanja vremena ima još neke funkcije, uređaj za praćenje aktivnosti tijekom treninga ili Googleove pametne naočale s minijaturnim zaslonom i kamerom ugrađenom u okvir.

Stručnjaci s područja informacijskih tehnologija *gadget* definiraju kao uređaj koji je jednostavan oblikom i funkcijama te koristan u određenome području. Smatraju da su takvi uređaji pomalo neuobičajeni i inteligentniji od ostalih uređaja koji se temelje na sličnim tehnologijama. Takvih je uređaja koji su zasnovani na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama sve više jer su obično jeftini, pa ih korisnici rado prihvaćaju.

Danas postoje različiti prijevodi riječi *gadget* na hrvatski jezik: *spravica, naprava, uređaj, pametna spravica, pametna naprava, pametni uređaj, pribor, tehnološki dodatak*, pa čak i *igračka*, kao i posuđenice napisane prema izgovoru u engleskome jeziku *gadžet* i *gedžet*, koje nikako ne bi smjele biti prihvaćene kao standardnojezični hrvatski nazivi.

Nazivi *spravica*, *naprava*, *uređaj*, *pribor* i *igračka* imaju preširoko značenje, ali nazivi tvoreni od imenica *spravica*, *naprava* i *uređaj* te pridjeva *pаметan* (*pametna spravica*, *pametna naprava*, *pametni uređaj*) precizniji su za elektroničke predmete koje imaju specifičnu funkciju i koji se moraju odlikovati dizajnom i originalnošću.

Tehnološki dodatak čest je prijevod riječi *gadget*, ali treba uzeti u obzir da se taj naziv upotrebljava i u području prehrambene tehnologije u značenju bilo koje tvari koja se dodaje hrani za životinje u tehnološke svrhe te da je veoma općenit. Stoga smatram da je naziv *pametna spravica* prihvatljivija zamjena za naziv *gadget*.

Riječ *widget* nastala je stapanjem engleskih riječi *window* i *gadget*. *Widgeti* su prema stručnjacima iz područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija dio grafičkoga korisničkog sučelja namijenjena interakciji s aplikacijama i operativnim sustavom koje prikazuje informacije i poziva korisnika na različite akcije, a može biti u obliku dugmeta, dijaloških kutija, privremenih prozora, padajućih izbornika, ikona, vrpca za pomicanje stranice, vrpca s izbornicima, prozora i dr.

Krajnji ih korisnici opisuju kao praktične i popularne male aplikacije na radnoj površini koje obavljaju jednostavne zadatke, npr. omogućuju im da lako vide jesu li u poštanski sandučić pristigle e-poruke, podsjećaju ih na različite događaje u kalendaru ili im pokazuju vremensku prognozu.

Neki ih korisnici nazivaju *gadgetima* za radnu površinu iako *widgeti* danas postoje i na mreži. Riječ je o malim dijelovima mrežne stranice koji obavljaju određenu zadaću i koji se obično preuzimaju s neke druge mrežne stranice koja sadržava *widgete*. Postoje *widgeti* i za pametne telefone.

Riječ *widget* na hrvatski se jezik prevodi kao *programčić*, *mali program*, *mala desktop aplikacija*, *grafički element*, *alatni blok* (obično u kontekstu u kojemu se spominje grafičko korisničko sučelje), *sučeljni program* ili *dodatak*.

Iako su najpotvrđeniji prijevodi *mala desktop aplikacija* (što bi trebalo pisati *mala desktop-aplikacija*), *programčić* i *dodatak*, sva su navedena prijevodna rješenja nepotpuna, pa je pomoć stručnjaka iz područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ovome slučaju prijeko potrebna. Naziv *mala desktop-aplikacija* nije u skladu s pravilima standardnoga hrvatskog jezika (bilo bi bolje *mala aplikacija za radnu površinu*, ali je taj naziv predugačak), dok prijevodi *programčić* i *dodatak* imaju preširoko značenje. *Sučeljni program* također je jedan od pokušaja pronalaženja hrvatskih istovrijednica naziva *widget*. Dobrom zamjenom za naziv *widget* smatram prijedlog iz naslova ovoga članka: *mala aplikacija*.